

Informace veřejného sektoru – zdroj surovin pro informace a znalosti ve firmě

Dagmar Vránová

EPMA – Agentura pro evropské projekty & management
Iniciativa Czech PSI Watch

INFORUM 2007
Praha, 22. – 24. května 2007

Informace veřejného sektoru a EU

- Veřejný sektor – významný producent velkého množství informací (PSI = Public Sector Information)
 - nejen pro plnění úkolů samotného veřejného sektoru při zajišťování veřejných služeb...
 - ...ale i použitelných pro další zpracování a vytvoření nových služeb s přidanou hodnotou (které již nejsou úkolem veřejného sektoru)
- Evropská komise podporuje opakované využívání PSI:
 - je to klíčová součást budování informační společnosti
 - podporuje podnikání, generování přidané hodnoty, vytváření zisků (a daňových výnosů)
 - napomáhá vzniku nových firem a pracovních míst
- Opatření na podporu rozvoje informačního průmyslu založeného na využívání PSI
 - Evropská směrnice č. 2003/98/EC o opakovaném využívání informací veřejného sektoru (povinnost implementace členskými státy, kontrola, sankce)
 - Podpůrné programy (eContent, eContentplus) – řada projektů (ePSInet, MEPSIR, ePSIplus aj.)

Vliv ICT na práci s daty

- **Produkce na straně veřejného sektoru:**
 - snadnější zpracování
 - rychlejší „životní cyklus“ dat (od sběru po záznam)
 - vyšší kvalita dat
 - větší objem dat – hromadná data
- **Distribuce, šíření:**
 - data jsou snadněji dosažitelná (přes internet a datové soubory)
 - datové formáty jsou vhodné pro další zpracování
 - A2A, XML, Web services se všeobecně užívají

Realita?

- Realizovaly se masivní investice veřejných prostředků do ICT a zpracování dat ve veřejném sektoru
 - Bylo dosaženo již poměrně vysoké kvality informací veřejného sektoru
 - Přesto zájemci o opakované využívání informací čelí řadě překážek ze strany veřejného sektoru
-
- Změna přístupu k poskytování informací a hromadné distribuci dat je nutná

Zákon o svobodném přístupu k informacím

- Současný stav v ČR: Evropská direktiva 2003/98/EC byla transponována do českého práva novelizací existujícího zákona o svobodném přístupu k informacím (zákon č. 106/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů)
- Tento zákon upravuje zejména PŘÍSTUP (ACCESS) k informacím, nikoliv jejich OPAKOVANÉ VYUŽÍVÁNÍ (RE-USE)
- Praktické postupy držitelů veřejného obsahu (Public Content Holders -PCH) se příliš nezměnily
 - Publikují informace především na webových stránkách
 - Nezajímají se o potřeby těch, kteří chtějí informace opakovaně využívat
 - Distribuční služby zaostávají za jednorázovým zpřístupněním
 - Deklarují se výhrady a omezení pro další použití

Pro a proti českého zákona o svobodném přístupu k informacím

- Pro

- Základní demokratické právo na informace bylo formulováno i s ohledem na jejich opakované využívání, i když pouze v obecné podobě
- Česká republika formálně transponovala Evropskou směrnici
- Tím se vyhnula hrozcí sankci ze strany Evropské komise

- Proti

- Přístup k informacím stále převládá nad opakovaným využíváním informací
- Právo občana na jednorázové získání informace má větší váhu než právo dalšího subjektu (podnikatele) na opakované získávání pro jiné (komerční účely)
- Nejsou stanovena pravidla pro právo na opakovaný přístup k informacím a jejich masivní zpracování
- Nejsou stanoveny licence, cenová politika je definována pouze neurčitě

Mohli jsme dosáhnout více?

- Začlenění Evropské „re-use“ direktivy do českého práva byl obtížný a zdlouhavý legislativní proces
- Novelizace existujícího zákona (o svobodném přístupu k informacím) byl jediný způsob, jak splnit požadavky Evropské komise v daném termínu
- Zákonodárci nemají příliš pozitivní postoj k opakovanému využívání informací veřejného sektoru – jsou ovlivňováni úředníky
 - podnikání založené na informacích veřejného sektoru (PSI) je nežádoucí, dokonce nemravné
 - PSI a data jsou produkovány za peníze daňových poplatníků a tudíž dostupná pro všechny
 - je nemorální vytvářet nějaké další informační služby a pak je prodávat na trhu za peníze!
- „Zákon o svobodném přístupu k informacím je dostatečnou garancí a není nutné přijímat další zákony!“

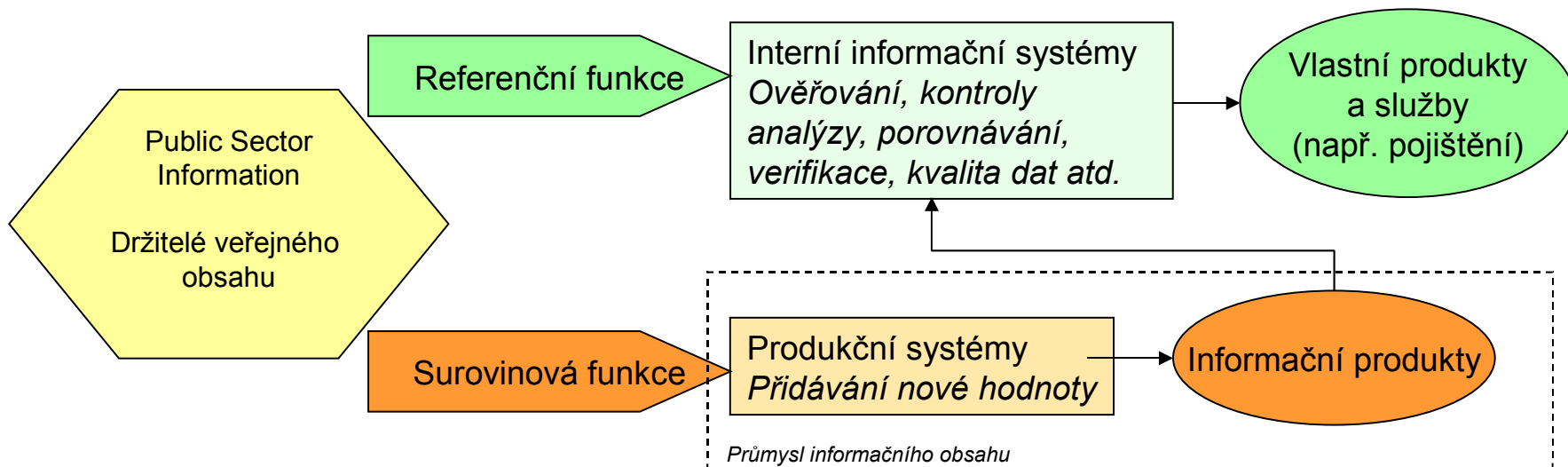
Informační průmysl založený na „PSI Re-use“ v ČR

- Informační průmysl založený na využívání informací veřejného sektoru funguje v ČR navzdory překážkám docela dobře
- Typy bariér, které jsou zpracovatelé nuceni překonávat:
 - objektivní (způsobené nejasnými zákony)
 - subjektivní (způsobené neochotným přístupem úředníků)
- Typy PSI:
 - Studie MEPSIR rozlišuje 6 typů PSI:
 - hospodářské, právní, sociální, geografické, meteorologické, dopravní
 - Studie OECD chápe PSI širěji:
 - informace vědecké, výzkumné, vzdělávací, kulturní a zdravotní
- Odhaduje se, že asi 150 firem (v ČR) využívá PSI jako vstupní surovinu pro další informační služby

Typy „průmyslového“ využívání PSI

- Dvě základní linie

- „Referenční“ funkce – pro účely interních kontrolních procesů, řízení kvality dat apod.
- „Surovinová“ funkce – pro účely tvorby služeb s přidanou hodnotou a jejich prodeje na trhu

Typy držitelů informací veřejného sektoru

- „Osvícené“ instituce (***)
 - poskytují informace ve vhodné formě všem
 - zdarma nebo za jasných cenových podmínek
 - snadno dostupnými distribučními kanály
- Přijatelné instituce (přimhuřující oči) (* - ***)
 - poskytují informace ve vhodné formě s některými omezeními, ale fakticky nebrání opakovanému využívání těchto informací
 - jsou schopny se individuálně dohodnout se zpracovateli na podmínkách získávání dat a jejich opakovaného používání
 - nad drobnými prohrašky dokáží „přimhouřit oko“

Typy držitelů informací veřejného sektoru

- **Instituce kladoucí si podmínky (↓)**
 - poskytují informace, ale nepodporují jejich další využívání
 - pro použití dat stanoví řadu výjimek, omezení a výhrad
 - je téměř nemožné se s nimi dohodnout
- **Instituce považující poskytování informací jako nutné zlo (↓ ↓)**
 - poskytují informace v uživatelsky nepříjemné formě
 - jediný důvod, proč vůbec nějaké informace poskytují, je obava z konfliktu se zákonem
- **„Nedobytné hrady“ (↓ ↓ ↓)**
 - odmítají poskytování informací pod různými záminkami (pouze pro komerční využívání nebo zcela)

Typy zpracovatelů informací (re-users)

- Extra třída
 - Vydobyli si exkluzivní pozici na trhu, monopolní poskytovatelé
- Hodní chlupci
 - Dokáží se dohodnout na určitých, vcelku dobrých (neexkluzivních) podmínkách
- Hazardéři
 - Hrají riskantní hru, bez jakékoliv dohody stahují data, občasné porušení pravidel je nutné
- Rytíři (Don Quijote?)
 - Snaží se o dosažení férových a transparentních podmínek pro všechny

Bariéry rozvoje informačního průmyslu v ČR - 1/3

- Klauzule o zákazu využívání informací
 - „Svobodný přístup NENÍ svobodné využívání!“
 - Je povoleno využívání informací pouze pro osobní potřebu, nikoliv pro komerční účely (s odvoláním na Zákon o svobodném přístupu k informacím)
 - PSI publikované na webových stránkách jsou chráněny autorským zákonem
 - Jiné využívání než pro osobní potřebu je předmětem schválení poskytovatele
- Nejasné formulace
 - Co přesně znamená „komerční využívání“? Referenční funkce nebo surovinová funkce?
 - Jakým způsobem se má žádat o povolení a za jakých podmínek je ho možno získat?
 - Jak si může zpracovatel zajistit stahování větších objemů dat?

Bariéry rozvoje informačního průmyslu v ČR – 2/3

- Ochrana soukromých investic
 - Nejasné dlouhodobé koncepce rozvoje veřejných (digitálních) informačních služeb
 - Soukromý sektor nemá jistotu, zda investice do služeb s přidanou hodnotou budou rentabilní
 - Proč investovat soukromé prostředky když veřejný sektor bude v budoucnu investovat veřejné prostředky do té samé služby?
- Chybí katalog veřejně dostupných informačních zdrojů
 - Které veřejné informace jsou dostupné?
 - A které jsou dostupné pro další zpracování?
 - Které veřejné instituce jsou zodpovědné za určité typy informací?
 - Za jakých podmínek je možné využívat informační zdroje pro komerční účely?

Bariéry rozvoje informačního průmyslu v ČR – 3/3

- Chybí standardy pro popis dat a jejich distribuci
 - Různé veřejné instituce používají různé formáty, pravidla, podmínky provozu, komunikační parametry apod. (interoperabilita)
 - Chybí zejména komunikační standardy pro distribuci dat
- Neexistuje centrální místo pro dotazy případně stížnosti
 - Rostoucí zájem o opakované využívání PSI přináší rostoucí počet konfliktů a nejasností
 - Koho máme oslovit v případě odmítnutí žádosti o poskytnutí dat?
 - Který nezávislý orgán posoudí tyto případy?
 - Není žádné centrální místo, kde by se soustřeďovaly často kladené otázky, připomínky, náměty, požadavky a stížnosti – zcela chybí zpětná vazba

Požadavky (nejen) komerčního sektoru

- Komerční sektor (obecně sektor zpracovatelů PSI) má poměrně přesné představy týkající se obsahu PSI a jejich poskytování pro další zpracování
 - správná, bezchybná a aktuální data
 - snadno dostupná
 - poskytovaná ve formě vhodné pro další zpracování
 - dodržování standardů pro výměnu dat a komunikaci
 - poskytovaná za jasných a rovných podmínek
 - snadné a rychlé získání povolení
 - zdarma nebo za přiměřené poplatky
 - mít informace o dlouhodobých koncepcích veřejných digitálních informačních služeb
- Tyto požadavky formulovala Iniciativa Czech PSI Watch
 - dobrovolná aktivita zástupců poskytovatelů a zpracovatelů PSI
 - cílem je nastolení dialogu a zajištění lepších podmínek pro informační průmysl

Závěr

- V souladu s duchem Evropské směrnice č. 98/2005/EC není nadále možné považovat opakované využívání PSI za negativní či dokonce nemorální aktivitu
- Přístup některých veřejných institucí v ČR je důkazem pozvolné myšlenkové přeměny (v rámci celkové transformace veřejné správy)
- „Osvícené“ instituce nelitují fiktivních ekonomických ztrát, ale naopak, podporují každého, kdo informace veřejného sektoru využívá, přepracovává a dále šíří
- Jedině tento přístup je správný na cestě k informační společnosti

Děkuji za pozornost!

Dagmar Vránová
vranova@epma.cz

*Více informací o problematice PSI v EU najdete na
http://ec.europa.eu/information_society/policy/psi/index_en.htm*

*Více informací o problematice PSI v ČR najdete na www.czechpsi.info a na
www.epma.cz/czech-psi-watch.html*